

Vaughan Gething AC/AM

**Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services**

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA/P/VG/1122/19

Dr Dai Lloyd AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Caerdydd
CF99 1NA

3 Ebrill 2019

Annwyl Dai,

Diolch ichi am eich llythyr 7 Mawrth yn rhoi manylion materion pellach a godwyd gan y Pwyllgor yn dilyn y sesiwn dystiolaeth a gynhaliwyd ar 14 Chwefror gydag Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC).

Pwerau ac Annibyniaeth AGIC

Yn dilyn argymhellion adolygiad Marks ymgynghorwyd ar nifer o faterion, gan gynnwys annibyniaeth ac integreiddio AGIC ag Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) mewn Papur Gwyn: *Gwasanaethau sy'n Addas i'r Dyfodol* ym mis Mehefin 2017. Er hynny, bryd hynny nid oedd cefnogaeth gref i newid y model presennol yn enwedig gan fod AGIC, ynghyd â AGC yn gweithredu yn annibynnol ar ei gilydd. Mae pwerau presennol AGIC yn caniatáu iddynt nodi ble mae gwasanaethau'n methu o bosibl, i adrodd yn gyhoeddus am hyn ac i uwchgyfeirio at y byrddau iechyd a Llywodraeth Cymru lle y maent yn credu bod angen gweithredu. Rwyf yn ymwybodol bod AGIC yn ystyried a allai statws neu iaith fwy ffurfiol fod yn ddefnyddiol er mwyn cyfathrebu mewn ffordd fwy amserol a thryloyw lle bo gwasanaethau sy'n destun pryder. Rwyf yn derbyn bod angen adolygu a diogelu'r fframwaith deddfwriaethol presennol y mae AGIC yn gweithio o'i fewn at y dyfodol er mwyn sicrhau nad oes unrhyw fylchau rheoleiddio a bod ganddynt y pwerau angenrheidiol i gyflawni eu swyddogaethau'n effeithiol. Yn wir, mae'r Prif Weinidog wedi cadarnhau'r angen i gyflwyno Bil yn y dyfodol i fynd i'r afael â hyn.

I helpu i ddelio â rhai o'r heriau a wynebir gan AGIC i weithredu yn effeithlon ac yn effeithiol ac mewn ffordd fwy integredig yn unol â dyheadau 'Cymru Iachach', rwyf wedi darparu adnoddau ychwanegol yn ddiweddar i helpu i feithrin eu capasiti a'u gallu ac i wneud y swyddogaeth yn fwy cynaliadwy. Bydd fy swyddogion yn adolygu'r mater yn rheolaidd ac yn parhau i ymchwilio gydag AGIC i'r cymhlethdodau a'r diffygion sy'n gysylltiedig â'u fframwaith deddfwriaethol presennol a'r camau gweithredu y mae eu hangen i'w ddiogelu at y dyfodol.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed: Darpariaeth i gleifion mewnol

Mae gwelyau yn y GIG i gleifion mewnol yn y De a'r Gogledd. Darperir y rhain gan Wasanaethau'r Glasoed Gogledd Cymru (NWAS), Abergele a Tŷ Llidiard, Pen-y-bont ar Ogwr yn eu trefn. Os oes gan glaf anghenion arbenigol iawn, megis anabledd dysgu neu anabledd corfforol neu os oes arno angen llety diogel, mae'n cael ei leoli y tu allan i Gymru trwy fframwaith CAHMS Cymru sy'n dethol darparwyr yn ôl ansawdd, cost a lleoliad. Defnyddir y fframwaith hefyd i ddod o hyd i welyau os nad oes capasiti ymhlith darparwyr yn GIG Cymru.

Mae darparwyr y Fframwaith yn cael eu monitro drwy'r Gwasanaeth Sicrwydd Ansawdd a Gwella (QAIS) sy'n archwilio safleoedd ac yn monitro perfformiad. Mae pob claf y mae arno angen gwely CAMHS cleifion mewnol haen 4, ni waeth a yw'n derbyn gofal gan un o ddarparwyr GIG Cymru neu ddarparwr y Fframwaith yn ddarostyngedig i ran 2 o'r Mesur Iechyd Meddwl ac fe fydd ganddo gydgysylltydd bwrdd iechyd/awdurdod lleol sy'n gyfrifol am gytuno ac adolygu cynlluniau gofal a thriniaeth unigol.

Mae Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru (WHSSC) yn cael ffurflenni monitro misol rheolaidd oddi wrth ddwy uned GIG Cymru yn nodi'r defnydd o welyau, gan gynnwys nifer y cleifion sy'n cael eu derbyn, eu rhyddhau a nifer y cleifion sydd ar absenoldeb cartref. Mae WHSSC hefyd yn cael cyfarfodydd contract a pherfformiad â'r byrddau iechyd ac mae'r ddwy uned yn cael eu hystyried yn y cyfarfodydd ehangach hynny.

Adroddir ar faterion sy'n ymwneud ag ansawdd trwy systemau safonol y byrddau iechyd ac maent yn cael eu dilyn i fyny gan dîm ansawdd WHSSC a'u hadrodd trwy Bwyllgor Diogelwch Cleifion WHSSC fel y bo'n briodol. Yn ogystal, mae WHSSC wedi cytuno ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer monitro blynyddol arferol ar ddarparwyr yn GIG Cymru gan QAIS sy'n rheoli'r Fframwaith. Mae hyn bellach yn sicrhau cysondeb rhwng y safonau ansawdd a ddisgwylir gan ddarparwyr GIG Cymru a'r Fframwaith. Yn ogystal mae'r ddwy uned yn cael eu rheoli ar hyn o bryd trwy broses uwchgyfeirio ansawdd WHSSC ac maent felly'n destun ymweliadau ansawdd rheolaidd.

Ar hyn o bryd mae WHSSC yn comisiynu 12 o welyau gan NWAS, Er hynny bu'r gwasanaeth yn gweithredu gyda llai o welyau, sef 10 o welyau dros gyfnod estynedig o amser. Mae hyn oherwydd heriau sylweddol yn y gweithlu ac anghenion cleifion sy'n dod yn fwyfwy cymhleth. Mae WHSSC yn cydweithio'n agos ag NWAS trwy ei broses uwchgyfeirio ansawdd i ddychwelyd i'r capasiti a gomisiynwyd sef 12 o welyau. Caiff amseriad dychwelyd yn barhaol i 12 o welyau ei bennu gan asesiadau risg clinigol. At ei gilydd, cafwyd gwelliant nodedig mewn perfformiad yn NWAS yn ystod 2018/19 pan oedd cynnydd, ar rai adegau yn ystod y flwyddyn, i'r 12 o welyau llawn. Er hynny, mae hyn yn parhau i amrywio oherwydd aciwtedd cleifion a lefelau staffio.

Mae gwasanaeth Tŷ Llidiard yn gweithredu yn unol â'r capasiti a gomisiynwyd. Er hynny ers Mawrth 2018 mae'r meini prawf derbyn wedi cael eu tynhau mewn ymateb i asesiad risg o'r amgylchedd ffisegol. Bydd y gwasanaeth yn parhau i weithredu'r meini prawf derbyn o fewn y polisi presennol nes i'r gwaith adfer ar yr adeilad gael eu cwblhau. Mae'r newid i ffin Pen-y-bont ar Ogwr wedi effeithio ar Tŷ Llidiard, felly, Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg ymdriniodd â'r gwaith adeiladu yn ystod 2018/19. Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf fydd yn cynnal cam 2 o fewn y 6 mis nesaf.

Mae'r materion a ddisgrifir uchod wedi arwain at leoli nifer bach o gleifion (6 yn y flwyddyn ddiwethaf) y tu allan i'r ardal lle y byddent wedi gallu cael gafael ar wasanaethau'r GIG yng Nghymru gynt.

Adolygiad o Wasanaethau Mamolaeth

Yn dilyn ymchwiliadau i Wasanaethau Mamolaeth yn Morecambe Bay NHS Foundation Trust, argymhellodd yr Ombwdsmon Seneddol ac Iechyd (PHSO 2014) yn Lloegr y dylai'r gwaith o oruchwylio a rheoleiddio bydwreigiaeth gael ei wahanu ac mai'r Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth (NMC) ddylai reoli gweithgarwch rheoleiddio yn uniongyrchol. O ganlyniad cafodd goruchwylio statudol ar gyfer bydwreigiaeth ei ddileu ac fe gafodd y model a arweinir gan y cyflogwr i Gymru ei lansio yn Ebrill 2017. Roedd y model yn ymgorffori nifer o egwyddorion bras a oedd yn cynnwys strwythurau llywodraethu clir ar gyfer cyfrifoldeb ac atebolrwydd, yn ogystal â dangosyddion perfformiad allweddol sy'n dal byrddau iechyd i gyfrif gan Lywodraeth Cymru ar gyfer darparu goruchwylio clinigol ar gyfer bydwreigedd.

Mae Llywodraeth Cymru'n disgwyl i'r GIG yng Nghymru fynd ati i ddarparu gwasanaethau mamolaeth sy'n rhoi lle canolog i anghenion y fam a'r teulu fel bod beichiogrwydd a genedigaeth yn brofiad diogel a chadarnhaol lle mae menywod yn cael eu trin ag urddas a pharch. Mae'r model goruchwylio hwn yn seiliedig ar yr ethos o gefnogi bydwreigedd i gefnogi menywod, ac mae'n darparu trefniadau i sicrhau dysgu sefydliadol yn hytrach na bod yn rhan o swyddogaeth genedlaethol ar gyfer arolygu neu sicrwydd. Hyd yn hyn mae'r model wedi cael ei groesawu ac mae cysylltiadau â'r timau llywodraethiant ar lefel leol i sicrhau dysgu a gwella tra'n aros ar wahân i swyddogaeth rheoleiddio'r Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth.

Mewn ymateb i nifer o ddigwyddiadau difrifol a nodwyd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf lle bu achosion o ganlyniadau gwael i famau a babanod, aeth Llywodraeth Cymru ati i graffu ar y llywodraethiant ac ansawdd a diogelwch y gofal a oedd yn cael ei ddarparu. Cymerwyd camau gweithredu ar unwaith ac fe gafodd adolygiad allanol o wasanaethau bydwreigiaeth ei gynnal gan Goleg Brenhinol y Gynaecolegwyr. Cafodd canfyddiadau'r adolygiad a'r camau gweithredu y mae eu hangen ar fyrder eu cynnwys yn fy Natganiad Ysgrifenedig i Aelodau'r Cynulliad ym mis Ionawr. Disgwylir i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi y mis hwn ac rwyf yn rhag-weld y gallai hyn nodi dysgu pellach i'r bwrdd iechyd a gwasanaethau mamolaeth yn fwy cyffredinol. Mae AGIC wedi dweud wrthyf hefyd eu bod yn bwriadu cynnal adolygiad thematig o wasanaethau mamolaeth yng Nghymru yn y flwyddyn i ddod.

Cyfathrebu ag Aelodau'r Cynulliad

Nodaf eich sylwadau ynghylch cyhoeddi adroddiad Kris Wade gan AGIC ond gan eu bod yn gweithredu yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru mater iddynt hwy yw hyn. Er hynny, rwyf wedi gofyn i AGIC am ymateb i'r mater hwn ac maent wedi darparu'r canlynol: "We have procedures in place which govern the publication of our reports and we aim to publish each of our reports in a consistent manner. This is to try and ensure our reports are seen as objective and independent; that reporting of our findings is accurate and sensitive; and that decisions regarding timing and handling are not regarded as being inappropriately influenced by political considerations. We are looking carefully at our procedures to consider whether there is a need for change for all reports, or potentially for a specific class of report".

Gobeithio y bydd hyn o gymorth ichi.

Yn gywir,

Vaughan Gething AC/AM

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services